

Sygn. akt IX Ga 409/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie IX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący : Sędzia Sądu Okręgowego Przemysław Grochowski (spr.)

Sędziowie : Sędzia Sądu Okręgowego Beata Błotnik

Sędzia Sądu Okręgowego Jacek Widło

Protokolant : Sekretarz sądowy Agnieszka Kozak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 stycznia 2016 roku w L.

sprawy z powództwa W. K.

przeciwko Z. K. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego Z. K. (1) od wyroku z dnia 30 czerwca 2015 roku w sprawie V GC 594/14 Sądu Rejonowego w Zamościu

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego Z. K. (2) na rzecz powoda W. K. kwotę 805, 71 (osiemset pięć złotych siedemdziesiąt jeden groszy) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO B. Błotnik SSO P. G. SSO J. W.

IX Ga 409/15

UZASADNIENIE

Przedmiotem powództwa W. K. było żądanie zasądzenia od pozwanego Z. K. (1) kwoty 4.000 euro wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 28 sierpnia 2013 roku z tytułu należności z weksla z dnia 14 maja 2013 roku.

Po wydaniu nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 26 sierpnia 2014 roku w sprawie I Nc 640/14 Sądu Rejonowego w Hrubieszowie, pozwany wniósł zarzuty kwestionujące wypełnienie weksla niezgodnie z porumieniem wekslowym, jak też odnoszące się do stosunku podstawowego.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 czerwca 2015 roku Sąd Rejonowy w Zamościu utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 26 sierpnia 2014 roku Sądu Rejonowego w Hrubieszowie oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.905,62 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, wskazując jako przesłanki swojego rozstrzygnięcia, że w dniu 14 maja 2013r powód zawarł z pozwanym umowę o pośrednictwo. Powód jako pośrednik zobowiązał się do wyszukiwania zagranicznych kontrahentów zainteresowanych nawiązaniem współpracy z pozwanym, udostępniania pozwanemu informacji o warunkach proponowanych przez zagranicznego kontrahenta zainteresowanego współpracą ze zlecającym jako przedsiębiorcą oraz do prowadzenia negocjacji celem nawiązania

współpracy między firmą zlecającego a zagranicznym kontrahentem. Pozwany jako zlecający zobowiązany został do przekazywania pośrednikowi dokumentów koniecznych do prawidłowego wykonania czynności pośrednictwa, przekazywania pośrednikowi dokumentów związanych z działalnością firmy zlecającego za granicą, a w szczególności z dopełnieniem formalności administracyjnych, w formie comiesięcznych sprawozdań (raportów) pisemnych zawierających zagraniczny numer podatkowy, aktualne F. , kopie dokumentacji księgowej dotyczącej współpracy z zagranicznym kontrahentem, podpisanych umów , zestawienia wykonywanych usług. Ponadto poinformowanie pośrednika o podjęciu współpracy z zagranicznym kontrahentem, o jej warunkach i o okresie, na jaki została zawarta, a także o wszelkich zmianach ustaleń lub braku współpracy. W umowie zastrzeżono , że wykonanie przez pozwanego powyższych obowiązków następuje bezwzględnie w formie pisemnej przez przesłanie dokumentów na adres pośrednika listem poleconym bez wezwania pośrednika, pod rygorem nieważności. Zgodnie z postanowieniami §3 ust.3 niewykonanie przez zlecającego powyższych obowiązków za okres co najmniej dwóch kolejno następujących po sobie miesięcy uważa się za odstąpienie od umowy z winy zlecającego. W takim przypadku zlecający zapłaci pośrednikowi karę umowną w wysokości 4000 euro niezależnie od ustalonego w §5 wynagrodzenia. Umowa przewidywała , że wszelkie zmiany umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności. Integralną część umowy stanowiły Ogólne Warunki Świadczenia Usług. Z treści ogólnych warunków wynika, że zlecenia na wykonanie usług są wyłącznie dla przedsiębiorców. Przedsiębiorca zarejestrowany w Polsce powinien przed wyjazdem do zagranicznego kontrahenta załatwić wszelkie formalności niezbędne do legalnego świadczenia usług za granicą oraz dostosować się do przepisów obowiązujących w kraju świadczenia usług. Z punktu 6 (...) wynika konieczność prowadzenia we własnym zakresie ewidencji wykonanych prac i wysyłania pośrednikowi sprawozdań miesięcznych a brak ich wysłania skutkuje zapłatą kary umownej określonej w umowie. Strony zawarły porozumienie wekslowe. Pozwany oświadczył, że wystawia weksel własny in blanco w celu zabezpieczenia roszczenia przysługującego W. K. o zapłatę należności z tytułu usługi pośrednictwa wynikającej z umowy z dnia 14.05.2013r lub też niewykonania albo nienależytego wykonania ciężącego na wystawcy zobowiązania . Wierzyciel został uprawniony do wypełnienia weksla m.in. w razie spełnienia się przesłanek uprawniających wierzyciela do skorzystania z kary umownej i wpisania według własnego uznania daty i miejsca wystawienia oraz daty płatności, uzupełnienia weksla klauzulą „bez protestu”. W dniu podpisania umowy pozwany przyjął do realizacji warunki proponowane przez niemieckiego kontrahenta C. P.. W dniu 14 maja 2013r pozwany wystawił weksel własny in blanco. Powód uzupełnił weksel kwotą 4000 euro, datą płatności 26 sierpnia 2013r, klauzulą „bez protestu” i miejscem płatności w Ż..

Zawiadomienie o wypełnieniu weksla z wezwaniem do jego wykupu zostało doręczone pozwanemu w dniu 9 sierpnia 2013r. Pozwany nie zapłacił należności z weksla podnosząc zarzuty podważające odpowiedzialność dłużnika wekslowego. W ocenie Sądu Rejonowego wszystkie zarzuty były nieuzasadnione. Za nieprawdziwy uznany został zarzut niewykonania przez powoda zobowiązania poszukiwania kontrahentów dla pozwanego. Z dokumentu warunków umownych zlecenia dla 5 budowlańców, które pozwany podpisał w dniu zawarcia umowy wynika, że powód spełnił swe zobowiązanie z §2 umowy w dniu jej zawarcia. Obowiązek powoda poszukiwania kolejnych kontrahentów wiązał się z dopełnieniem przez pozwanego obowiązku pisemnego składania raportów opisanego w §3 umowy. Wynika to z postanowień pkt.5 (...). Powód wykonał swoje zobowiązanie przedstawiając pozwanemu warunki umowne kontrahenta C. P., które pozwany przyjął do realizacji. Bezzasadny jest zarzut nieprowadzenia przez powoda działalności gospodarczej oraz braku wpisu do rejestru agencji zatrudnienia. Fakt zawieszenia działalności nie pozbawia powoda przymiotu przedsiębiorcy ani zdolności do czynności prawnych. Nie uniemożliwił także wykonania umowy skoro pozwany przyjął do realizacji przedstawione mu warunki. Z zeznań powoda wynika także, że pozwany podjął wykonywanie usług u kontrahenta. Rodzaj prowadzonej działalności polegającej na pośrednictwie pomiędzy przedsiębiorcami krajowymi i kontrahentami zagranicznymi w zakresie zbytu na usługi nie nakładał na powoda obowiązku wpisu do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia.

Powód wykonał swoje zobowiązanie. Pozwany zaś zobowiązany był, zgodnie z umową potwierdzić pisemnie warunki współpracy i w przypadku zmiany warunków przesłać je pośrednikowi pisemnie pod rygorem nieważności. Brak takiej pisemnej informacji oznaczał, zgodnie z (...), że warunki przedstawione zlecającemu przez pośrednika nie zostały zmienione w żadnym zakresie w trakcie realizacji usług. Pozwany podnosząc zarzuty o niemożności świadczenia usług przez powoda oraz niezgodności warunków obiecanych przez powoda z rzeczywistością nie przedstawił

dowodów pisemnego zawiadomienia powoda o zmianie warunków. Obowiązek informowania pośrednika o podjęciu współpracy, jej warunkach, wszelkich zmianach ustaleń była obowiązkiem pozwanego. Niewykonanie tego obowiązku w formie pisemnej, listem poleconym, pod rygorem nieważności, uprawniało powoda do naliczenia kary umownej. Jakkolwiek ustne uzgodnienia na jakie powoływał się pozwany nie wywoływały skutków pranych gdyż dla zmian umowy zastrzeżona była forma pisemna pod rygorem nieważności. Pozwany nie wywiązał się z obowiązku składania raportów. Zapoznał się on z warunkami umowy, przy podpisywaniu omawiane były wszystkie jej punkty. Pozwany podjął wykonywanie usług u kontrahenta, którego warunki powód mu przekazał, nie zapłacił powodowi za usługę. Pozwany jako zobowiązany z weksla zobowiązany był udowodnić, że nie zachodzą przesłanki jego odpowiedzialności. Nie udowodnił on jednak, że istniały jakiegokolwiek okoliczności zwalniające go z zapłaty kary umownej. Kara została zastrzeżona na wypadek nie wykonywania obowiązku składania pisemnych raportów przewidzianego w §3 umowy. Pozwany nie zaprzeczył, że takiego obowiązku nie wykonywał. Obrona pozwanego polegała na podważaniu istnienia umowy co do zapłaty kary umownej- ustnej zmiany umowy w tym zakresie. Taki zarzut, w ocenie Sądu Rejonowego, nie zasługiwał na uwzględnienie z powodu braku możliwości zmiany umowy bez zachowania formy pisemnej. Wnioski pozwanego o przesłuchanie świadków zgłoszonych na okoliczność ustnych ustaleń stron, rozmów z kontrahentami niemieckimi dotyczących warunków zatrudnienia, żądania zapłaty od osób nie zobowiązanych podlegały oddaleniu, bowiem, ocenie Sądu Rejonowego okoliczności te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż ustne ustalenia, nawet gdyby miały miejsce, nie prowadziłyby do zmiany warunków umowy i nie zwalniały pozwanego z obowiązku składania raportów. Nie miały zatem wpływu na powstanie obowiązku zapłaty kary umownej. Pozwany zarzucał brak szkody po stronie powoda oraz rażące wygórowanie kary umownej. Zgodnie z art.484§1 kc w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Wierzyciel, dla którego została zastrzeżona kara umowna, nie ma obowiązku wykazywać faktu poniesienia szkody. Pozwany, zarzucając rażące wygórowanie kary umownej, nie uzasadnił tego zarzutu. Podnosząc, że kara powinna być miarkowana nie sformułował wyraźnego żądania w zakresie kwoty, o którą powinna być obniżona, nie wskazał przesłanek ani kryteriów obniżenia kary. Umowa przewidywała karę umowną w wysokości 4000 euro. Wypełnienie weksla sumą 4000 euro było zgodne z porozumieniem wekslowym i zawartą umową. Sąd Rejonowy uznał za nieuzasadniony zarzut pozwanego wypełnienia weksla klauzulą „bez protestu” bez jego zgody. Porozumienie wekslowe uprawniało posiadacza do wypełnienia weksla taką klauzulą. W toku procesu powód złożył wydruki z poczty elektronicznej, które potwierdzają poinformowanie pozwanego o wymogach formalnych podjęcia działalności na terenie Niemiec, kopie pism Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej i (...) Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Kopie nie zostały uwierzytelnione dlatego nie stanowią dokumentów. Pozwany złożył kopie umowy z dnia 15.11.2012r. Kopia nie została uwierzytelniona dlatego nie stanowi dokumentu i nie ma wartości dowodowej. Fakt zawarcia przez strony wcześniejszej umowy nie był jednak sporny między stronami. Okoliczność, że pozwany również w ramach poprzedniej umowy nie wykonywał obowiązku składania raportów, nie zmienia oceny prawnej umowy z dnia 14 maja 2013r w zakresie istnienia obowiązku składania raportów i istnienia roszczenia powoda do zapłaty kary umownej. Historie wpisów w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej dla powoda potwierdzają okresowe zawieszanie przez niego działalności. Okoliczność ta nie ma jednak znaczenia dla ważności zawartej umowy, dla możliwości jej wykonywania przez strony ani dla obowiązku zapłaty kary umownej. Sąd nie uwzględnił wniosku strony pozwanej zawieszenia postępowania uznając, że nie zachodzą podstawy z art.177§ pkt.4 kpc.

Z tych przyczyn Sąd Rejonowy w oparciu o art.496 kpc utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 26 sierpnia 2014r w całości. Dodatkowe orzeczenie o kosztach procesu obejmuje zwrot kosztów dojazdu powoda na rozprawę. Orzeczenie to oparte zostało na art.98 §1 i 2kpc.

W apelacji pozwany zaskarżył ten wyrok w całości i wnosił o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie – o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zarzucając :

- naruszenie art.14aust.4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej w zw. z art.58§1 kc poprzez uznanie, że powód mógł skutecznie zawrzeć umowę pośrednictwa z pozwanym w okresie zawieszenia

działalności gospodarczej, w sytuacji gdy czynność prawna, jaką jest zawieranie umów przez przedsiębiorcę w okresie zawieszenia, jest wykluczona przez tę ustawę;

- naruszenie art.18 ust.1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy poprzez błędne przyjęcie, że przepis nie dotyczy powoda, w sytuacji gdy z treści umowy pośrednictwa wynika, iż pozwany zawierał ją jako osoba fizyczna poszukująca pracy za granicą i pozwany usługi miał świadczyć osobiście a powód nie posiadający stosownego wpisu w rejestrze prowadzonym przez marszałka województwa, nie mógł zawrzeć umowy z pozwanym i czynność prawna jest nieważna z mocy art.58§1 kc;

- naruszenie art.65§2 kc poprzez błędną interpretację oświadczeń woli stron zawartych w umowie o pośrednictwie polegającą na niewłaściwym ustaleniu essentialia negotii, co przejawiało się uznaniem, iż zobowiązanie pozwanego do składania dokumentów zawarte w §3 pozwalało na zabezpieczenie go kara umowną, w sytuacji gdy głównym zamiarem pozwanego oraz artykułowanym przez powoda wobec pozwanego było wynagrodzenie za znalezienie pracy za granicą poprzez zapłatę prowizji;

- naruszenie art.483§1 kc poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że wypełnienie weksla jako dochodzenie kary umownej przewidziane w §3 umowy było uzasadnione w sytuacji, gdy zobowiązanie główne między stronami było świadczeniem P., zaś powód wypełnił weksel powołując się na §3 umowy, co było zobowiązaniem niepieniężnym, ale akcesoryjnym wobec obowiązku zapłaty prowizji;

- naruszenie art.227 kpc poprzez nieprzeprowadzenie dowodów mających istotne znaczenie dla sprawy, to jest zeznań świadków, które wykazałyby, że powód stosował praktykę ustnego modyfikowania umowy pośrednictwa, przez co na wyraźne żądanie powoda pozwany nie wysłał dokumentów;

- sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z treścią materiału dowodowego polegająca na uznaniu, że pozwany podpisywał umowę pośrednictwa jako przedsiębiorca, gdy treść umowy świadczy o staraniu się przez niego znalezienia pracy za granicą jako osoba fizyczna przyjmująca na siebie obowiązki osobistego świadczenia usług i dopełni wymogów stosownej rejestracji w Niemczech.

Powód w odpowiedzi na apelację na rozprawie odwoławczej wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja nie podlegała uwzględnieniu wobec niezasadności podnoszonych w niej zarzutów.

Brak było podstaw pozwalających na przychylenie się do wniosku o uchylenie wyroku i przekazaniu sprawy do Sądu pierwszej instancji celem ponownego rozpatrzenia, dla zasadności którego wymagane, zgodnie z art.386§2 i 4 kpc, stwierdzenie nieważności postępowania, brak rozpoznania istoty sprawy lub ponowienie postępowania dowodowego. Przesłanki tej instytucji nie zostały dostrzeżone przez Sąd Okręgowy z urzędu, jak też nie stanowiły przedmiotu zarzutów apelującego.

Sformułowane w apelacji zarzuty nie prowadziły także do weryfikacji zaskarżonego wyroku poprzez jego zmianę na rozstrzygnięcie oddalające powództwo.

Nie można było podzielić stanowiska skarżącego co do naruszenia art. 14a ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w sposób wskazany w apelacji, które to uregulowanie, jak i cały mieszczący je akt prawny stanowi o zasadach prowadzenia działalności gospodarczej (art.1 ustawy) i nie wprowadza włączeń z obrotu prawnego czynności prawnych dokonywanych przez jego uczestników. Akt ten, a także powołany przez skarżącego przepis nie stanowi o przeszkodach przeczących skuteczności czynności prawnych oraz kryteriach dopuszczalności ich dokonywania przez powoda, jak również nie statuuje dodatkowych warunków dopuszczalności zawierania umowy, z której wywodzone jest powództwo.

Kolejne zarzuty wyprowadzane są z eksponowanej przez skarżącego okoliczności, jakoby umowa stron dotyczyła pośrednictwa w nawiązaniu stosunku pracy przez pozwanego nie znajdują, wbrew twierdzeniom pozwanego, oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Pozostaje to w sprzeczności z literalnym brzmieniem umowy, z której nie wynika poszukiwanie zatrudnienia przez pozwanego lecz wyszukanie przez powoda kontrahenta zgłaszającego zapotrzebowanie na usługi świadczone przez pozwanego, jako przedsiębiorcę. Pozwany nie wskazywał wyłącznie numeru swojego dowodu osobistego, lecz także zapewniał, że spełnia warunki przewidziane w §1 umowy, a więc że nie jest bezrobotny i poszukujący pracy, lecz działającym przedsiębiorcą dążącym do zaoferowania swoich usług na rynku zagranicznym. Trudno uznać w tych okolicznościach by podanie numeru dowodu osobistego pozwanego w umowie stanowiło wyróżniającą cechę dla umowy pośrednictwa pracy, tym bardziej, że powód nie zobowiązywał się do wyszukania pracodawcy dla pozwanego, lecz kontrahenta zainteresowanego współpracą ze zleceniodawcą (§2 umowy). Nie świadczą o tym także dodatkowe warunki wskazywane w ogólnych warunkach świadczenia usług, spośród których nie można dopatrzeć się pracowniczego statusu pozwanego. Jeśli dążeniem pozwanego było w rzeczywistości nawiązanie stosunku pracy, to *reservatio mentalis* ze strony pozwanego w tym zakresie i brak wyartykułowania rzeczywistej jego woli nie stanowią elementu wiążącego dla drugiej strony przedmiotowego stosunku prawnego. Umowa stron nie pozostaje zatem w sprzeczności z przepisem art. 18 ust.1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, przywoływanego w apelacji i w związku z tym nie podlega, wbrew argumentom apelacji, sankcji przewidzianej w art. 58§1 kc.

Następna grupa zarzutów wywodzona jest z kwalifikacji zobowiązania umownego jako nie mającego charakteru niepieniężnego, co wykluczało zastosowanie instytucji z art.483§1 kc. Wywodom apelującego przeczy treść umowy, na mocy której kara umowna dochodzona przez powoda zastrzeżona została na wypadek niewykonania przez pozwanego obowiązku polegającego na dostarczaniu powodowi wymaganej umową dokumentacji. Przedmiot tego obowiązku nie ma charakteru pieniężnego. Przepis art. 483§1 kc ustanawia możliwość zastrzeżenia kary umownej na wypadek niewykonania zobowiązania niepieniężnego. Niewątpliwym w sprawie było, że pozwany nie wywiązywał się z omawianego postanowienia umownego, zatem powstały przesłanki naliczania kary umownej. Umowa stron wprowadzała szereg zobowiązań, z niedochowaniem których łączyły się określone konsekwencje. Gradacja ich ze względu na znaczenie dla kontrahentów nie może wpływać na zniweczenie przewidzianych w umowie sankcji zgodnie przyjętych przez obu kontrahentów skoro ukształtowane zostały niezależnie od innych zobowiązań zamieszczonych w treści umowy, w tym niezależnie od ciężącego na pozwanym świadczeniu z tytułu wynagrodzenia za skuteczne pośrednictwo, jak też odnoszące się do innych aspektów nawiązanego przez strony stosunku prawnego aniżeli wyszukanie kontrahenta dla pozwanego, jak gwarancyjny (§6), zabezpieczający (§7), kontrolny (§3). Przemawia to za ustanowieniem odrębnych zobowiązań, wprowadzających oddzielne obowiązki podlegające w związku z tym osobnemu usankcjonowaniu karą umowną.

Nie można także uznać zasadności zarzutu co do naruszenia art.227 kpc poprzez odmowę przeprowadzenia przez sąd pierwszej instancji dowodów osobowych zgłoszonych przez stronę pozwaną, gdy, zgodnie z treścią zastrzeżenia zgłoszonego na rozprawie w dniu 30 czerwca 2015 roku, przedmiotem ich miałyby być wykazanie wprowadzenia przez powoda modyfikacji treści umowy poprzez zobowiązanie pozwanego przez powoda do zaniechania składania dokumentów objętych żądaniem pozwu, skoro na przeszkodzie ich przeprowadzenia stała zastrzeżona w umowie pod rygorem nieważności forma pisemna dla skuteczności wprowadzania zmian (art.76 kc), co sprowadzało zbędność tego rodzaju dowodu. Wskazywana obecnie w apelacji przyczyna przemawiająca za niezasadnością oddalenia wniosków dowodowych z uwagi na naruszanie przez powoda zasad współzycia społecznego poprzez odstąpienie przez niego od nałożonego na pozwanego w umowie obowiązku raportowania pozostawała poza zakresem zastrzeżenia i nie mogła stanowić w myśl art.162 kpc przedmiotu zarzutu w postępowaniu apelacyjnym, jak też brana pod uwagę wobec braku wystąpienia z wnioskiem dowodowym w tym przedmiocie w apelacji. Nadto zastrzeżenie formy pisemnej pod rygorem nieważności przewidziane dla wprowadzania zmian w jej treści ma znaczenie konserwujące jej postanowienia i powoływanie się pozwanego na odmienne ustne ustalenia z powodem nie prowadzą do zniweczenia ani obowiązku nałożonego umową ani konsekwencji wynikających z jego niewykonania skoro pozwany nie legitymuje się dokumentem wprowadzającym odstępstwa od postanowień umowy łączącej go z powodem. Ocena zatem

stosowania takich modyfikacji nie mogłaby prowadzić do ustania zobowiązania pozwanego nawet jeśliby powód nie kierował wcześniej żądań w tym zakresie względem pozwanego.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 385 kpc, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł, zważywszy na jego wynik, w oparciu o art. 98§1 i 2 kpc.

SSO B. Błotnik SSO P. G. SSO J. W.